

Saopštenje Komisije o povratku održivosti i procjeni mjera restrukturiranja u finansijskom sektoru u skladu sa pravilima državne pomoći u trenutnoj krizi

(Tekst važan za EEP)

(2009/C 195/04)

1. UVOD

1. Na sastancima održanim 20. marta i 18. i 19. juna 2009. godine, Evropski savjet je ponovo potvrdio svoju posvećenost obnavljanju povjerenja i pravilnom funkcionisanju finansijskih tržišta, jer su neophodni uslovi za izlazak iz trenutne finansijske i ekonomske krize. S obzirom na sistemsku prirodu krize i međusobnu povezanost finansijskog sektora, na nivou Unije pokrenut je niz akcija kako bi se obnovilo povjerenje u finansijski sistem, očuvalo unutrašnje tržište i obezbijedilo kreditiranje privrede¹.
2. Ove inicijative treba da budu dopunjene akcijama na nivou pojedinačnih finansijskih institucija kako bi se obezbijedilo da te institucije budu u stanju da izdrže trenutnu krizu i povrate svoju dugoročnu održivost bez oslanjanja na državnu podršku, tako da njihova uloga kao zajmodavaca može da zasniva na čvršćim osnovama. Komisija već ispituje niz slučajeva državne pomoći koji su rezultat intervencije država članica kako bi se izbjegli problemi sa likvidnošću, solventnošću ili kreditiranjem. U tri uzastopna saopštenja, Komisija je pružila smjernice o planiranju i sprovođenju državne pomoći za banke². U ovim Saopštenjima, Komisija je priznala da ozbiljnost krize opravdava dodjelu pomoći koja se može smatrati usklađenom sa članom 87(3)(b) Ugovora o osnivanju Evropske unije i uspostavila okvir u kome države članice mogu na pravedan način da obezbijede javne garancije, dokapitalizaciju i mjere za pomoć umanjenoj imovini. Glavni cilj ovih pravila je da se obezbijedi da ciljevi finansijske stabilnosti i očuvanja kreditnih tokova se mogu u potpunosti postići mjerama restrukturiranja, uz istovremeno obezbijedivanje jednakih uslova između banaka³ koje se nalaze u različitim državama članicama i između banaka koje primaju javnu podršku i onih koji to ne rade, izbjegavajući štetnu konkurenciju za više subvencija, ograničavajući moralni hazard i obezbijedjući konkurentnost i efikasnost evropskih banaka na tržištu Unije i međunarodnom tržištu.

---

¹ U Saopštenju o Evropskom savjetu od 4. marta 2009. godine pod nazivom „Pokretanje oporavka Evrope “COM (2009) 114 finalno, Komisija je najavila program reformi za rješavanje opštijih nedostataka regulatornog okvira koji se primijenjuje na finansijske institucije koje posluju u Zajednici.

² Vidjeti Saopštenje Komisije o primjeni pravila državne pomoći na mjere preduzete u vezi sa finansijskim institucijama u kontekstu aktuelne globalne finansijske krize („Saopštenje o bankarstvu“) (JV C 270, 25.10.2008, str. 8), Saopštenje Komisije o dokapitalizaciji finansijskih institucija u aktuelnoj finansijskoj krizi: ograničavanje pomoći na neophodni minimum i zaštita od nepotrebnog narušavanja konkurencije („Saopštenje o dokapitalizaciji“) (JV C 10, 15.1.2009, str. 2) i Saopštenje Komisije o postupanju sa umanjenom imovinom u lokalnim bankarskim sektorima („Saopštenje o umanjenoj imovini“) (JV C 72, 26.3.2009, str. 1). Pregled prakse donošenja odluka Komisije može se naći u Ažuriranju Izveštaja o državnoj pomoći za proljeće 2009. godine, specijalno izdanje o državnoj pomoći u aktuelnoj finansijskoj i ekonomskoj krizi, COM (2009) 164 finalno od 8.4.2009.

³ Primjena ovog Saopštenja je ograničena na finansijske institucije kako je definisano u Saopštenju o bankarstvu. Radi praktičnosti, smjernice u ovom Saopštenju se odnose na banke. Međutim, ove smjernice se primenjuju mutatis mutandis na druge finansijske institucije gdje je to prikladno.

3. Pravila o državnoj pomoći pružaju alat za obezbjeđivanje pravednosti mjera koje sprovode države članice koje su odlučile da djeluju. Međutim, na državama članicama je da odluče da li će koristiti javna sredstva, na primjer za zaštitu banaka od umanjene imovine. U nekim slučajevima, finansijske institucije će moći da se nose sa krizom bez značajnog prilagođavanja ili dodatne pomoći. U drugim slučajevima, državna pomoć može biti potrebna u obliku garancija, dokapitalizacije ili mjera za rasterećenje umanjene imovine.
4. Kada finansijska institucija primi državnu pomoć, države članice treba da predstave plan održivosti ili detaljniji plan restrukturiranja kako bi potvrdile ili obnovile dugoročnu održivost pojedinačnih banaka bez oslanjanja na državnu podršku. Kriterijumi su već utvrđeni za određivanje uslova pod kojima banka treba da bude ka fundamentalnijem restrukturiranju, kao i kada su potrebne mjere za rješavanje poremećaja konkurencije koji proizilaze iz pomoći⁴. Ovo Saopštenje ne mjenja ove kriterijume. Ono ih dopunjuje sa ciljem poboljšanja predvidljivosti i obezbjeđivanja jasnog pristupa razjašnjavanjem procjene Komisije za usklađenost pomoći za restrukturiranje⁵ koju države članice dodjeljuju finansijskim institucijama u trenutnom kontekstu sistemske krize, u skladu sa članom 87(3)(b) Ugovora.
5. Saopštenje o bankarstvu, Saopštenje o dokapitalizaciji i Saopštenje o umanjenoj imovini podsjećaju na osnovna načela utvrđena u Smjernicama Unije o državnoj pomoći za spasavanje i restrukturiranje preduzeća u teškoćama⁶. Ova načela pogotovo zahtjevaju da pomoć za restrukturiranje dovede do obnavljanja dugoročne održivosti privrednog društva bez državne pomoći. Takođe zahtjevaju da

---

⁴ Kriterijumi i specifične okolnosti koje pokreću obavezu podnošenja plana restrukturiranja objašnjeni su u Saopštenju o bankarstvu, Saopštenju o dokapitalizaciji i Saopštenju o umanjenoj imovini. Ovi kriterijumi se posebno odnose (mada mogu postojati i drugi slučajevi) na situacije kada je banka u teškoćama dokapitalizovana od strane države ili kada je banka koja koristi pomoć za umanjenu imovinu već primila državnu pomoć u bilo kom obliku koji doprinosi pokrivanju ili izbjegavanju gubitaka (osim učešća u garantnoj šemi) koja ukupno prelazi 2% rizično ponderisane imovine banke. Obim restrukturiranja zavisice od ozbiljnosti problema svake banke. S druge strane, u skladu sa ovim saopštenjima (posebno tačkom 40 Saopštenja o dokapitalizaciji i Prilogom 5 Saopštenja o umanjenoj imovini), gdje su početno solventne banke dobile ograničenu pomoć, države članice su dužne da Komisiji dostave izveštaj o korišćenju državnih resursa koji sadrži sve informacije koje su potrebne za procenu održivosti banke, korišćenja primljenog kapitala i način izlaska iz situacije zavisnosti od državne pomoći. Pregled održivosti ovih banaka trebalo bi da ukaže na njihov profil rizika i buduću adekvatnost kapitala i da procjeni njihov poslovni plan.

⁵ Odnosno, pomoć koju je Komisija privremeno odobrila kao pomoć za spasavanje u skladu sa smjernicama Zajednice o državnoj pomoći za spasavanje i restrukturiranje privrednim društvima u teškoćama (JV C 244, 1.10.2004, str. 2), ili pomoć privremeno odobrena u skladu sa Ugovorom, kao i svaka nova pomoć koja može biti prijavljena kao neophodna za restrukturiranje. Ovo Saopštenje će se zbog toga primjenjivati na procjenu pomoći za restrukturiranje banaka u trenutnom kontekstu sistemske krize, umjesto smjernica o državnoj pomoći za spasavanje i restrukturiranje privrednim društvima u teškoćama.

⁶ U prošlosti, Komisija je usvojila niz odluka koje se odnose na pomoć za restrukturiranje (usklađenom u skladu sa članom 87(3)(c) Ugovora) za banke u teškoćama, na osnovu sveobuhvatnog procesa restrukturiranja koji je primaocima omogućio da obnove svoju dugoročnu održivost bez nepotrebnog narušavanja konkurencije od pomoći. Tipične strategije restrukturiranja su preorijentacija poslovnih modela, zatvaranje ili prodaja poslovnih jedinica, podružnica ili filijala, promjene u upravljanju imovinom i troškovima, prodaja privrednog društva kao stalnog privrednog društva ili podjela i prodaja različitih dijelova privrednog društva održivim konkurentima. Vidjeti npr. Odluka Komisije 98/490/EZ od 20. maja 1998. o pomoći koju je Francuska dodijelila grupi Crédit Lyonnais (JV L 221, 8.8.1998, str. 28), Odluka Komisije 2005/345/EZ od 18. februara 2004. o pomoći za restrukturiranje koju je Njemačka dodijelila Bankgesellschaft Berlin AG (JV L 116, 4.5.2005, str. 1), Odluka Komisije 2009/341/EZ od 4. juna 2008. o državnoj pomoći C 9/08 (ex 8/08, CP 244/07) koju je Njemačka dodijelila u korist Sachsen LB (JV L 104, 24.4.2009, str. 34) i izveštaj o državnoj pomoći za jesen 2006. godine, COM (2006) 761 finalno, str. 28 (http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/studies_reports/2006_autumn_en.pdf), koji sadrži posebnu studiju o pomoći za spasavanje i restrukturiranje.

pomoć za restrukturiranje bude praćena, koliko god je to moguće, odgovarajućom podjelom troškova i mjerama za minimiziranje narušavanja konkurencije koje bi, u dugoročnom smislu, oslabile ukupnu strukturu i funkcionisanje predmetnog tržišta.

6. Integritet unutrašnjeg tržišta i razvoj banaka širom Unije moraju biti osnovni razlozi za primjenu ovih načela, a treba izbjegavati raspračavanje i podjelu tržišta. Kada se prevaziđe trenutna kriza, evropske banke treba da zauzmu snažne globalne pozicije na osnovu evropskog finansijskog tržišta. Komisija takođe, potvrđuje potrebu za predviđanjem i upravljanjem promjenama na društveno odgovoran način i naglašava potrebu za poštovanjem nacionalnog zakonodavstva kojim se sprovode direktive Unije o informisanju i konsultovanju radnika koje se primjenjuju u ovim okolnostima⁷.
7. Ovo saopštenje objašnjava kako će Komisija ispitati pomoć bankama za restrukturiranje u trenutnoj krizi, uzimajući u obzir potrebu za moduliranjem dosadašnje prakse u svijetlu prirode i globalnih razmjera krize, sistemske uloge bankarskog sektora za cijelu ekonomiju i sistemskih efekata koji mogu proizaći iz potrebe da se više banaka restrukturira u istom periodu.
  - Plan restrukturiranja će morati da sadrži temeljno rješenje problema banke. Da bi se osmislile održive strategije za obnavljanje održivosti, banke će zbog toga morati da izvrše stres testove svog poslovanja. Ovaj prvi korak u obnavljanju održivosti trebalo bi da se zasniva na zajedničkim parametrima koji će se, u najvećoj mogućoj mjeri, nadograđivati na odgovarajuće metodologije dogovorene na nivou Unije. Banke će takođe biti obavezne, ako je to primijenljivo, da procjene umanjenu imovinu⁸.
  - Imajući u vidu primarni cilj finansijske stabilnosti i trenutne izgleda za ekonomske teškoće širom Unije, posebna pažnja će biti posvećena pripremi plana restrukturiranja, a posebno obezbijedivanju dovoljno fleksibilnog i realističnog vremenskog okvira za neophodne korake njegove implementacije. U slučajevima kada neposredna primjena strukturnih mjera nije moguća zbog tržišnih okolnosti, trebalo bi razmotriti uvođenje privremenih zaštitnih mjera u vezi sa ponašanjem banaka.
  - Komisija će uzeti u obzir opštu situaciju finansijskog sektora prilikom primjene osnovnog načela odgovarajuće podjele troškova između država članica i banaka primalaca. Tamo gdje, podjela troškova nije moguća odmah zbog tržišnih okolnosti, to treba učiniti u kasnijoj fazi plana rješenja.
  - Mjere za ograničenje narušavanja konkurencije od strane spašene banke u istoj državi članici ili u drugim državama članicama trebalo bi da budu osmišljene na način koji ograničava nepovoljan položaj drugih banaka, uzimajući u obzir činjenicu da sistemska priroda trenutne krize zahtijeva veoma detaljnu državnu intervenciju u sektoru.
  - Odjeljak 2 primjenjuje se na slučajeve u kojima je država članica obavezna da podnese prijavu o planu restrukturiranja⁹. Načela iz odijeljka 2 primjenjuju se po analogiji na slučajeve u kojima država članica nije formalno obavezna da obavijesti o planu restrukturiranja, ali je ipak dužna da

---

⁷ Takođe, vidjeti Saopštenje Komisije o restrukturiranju i zapošljavanju od 31. marta 2005. (COM (2005) 120 finalno od 31. marta 2005.) i dobru praksu o restrukturiranju koju su evropski socijalni partneri dogovorili u novembru 2003. godine.

⁸ U skladu sa Saopštenjem o umanjenoj imovini.

⁹ U skladu sa Saopštenjem o bankarstvu, Saopštenjem o dokapitalizaciji i Saopštenjem o umanjenoj imovini. Vidjeti tačku 4 ovog Saopštenja.

dokaže održivost¹⁰ banke primaoca. U ovom drugom slučaju, Komisija će generalno zahtijevati manje detaljne informacije¹¹, osim u situacijama u kojima se postoje sumnje. U slučaju sumnje, Komisija će posebno tražiti dokaze o adekvatnom stress testu u skladu sa tačkom 13, kao i dokaze o validaciji rezultata testa od strane nacionalnih nadležnih organa. Odjeljci 3, 4 i 5 primjenjuju se samo na slučajeve u kojima je država članica obavezna da podnese prijavu o planu restrukturiranja. Odjeljak 6 se odnosi na vremenski obim ovog Saopštenja i primjenjuje se i na države članice koje su obavezne da obavijeste primaoca pomoći o planu restrukturiranja i na države članice koje treba samo da dokažu održivost primaoca pomoći.

2. OBNAVLJANJE ODRŽIVOSTI NA DUGI ROK

9. Kada se od države članice zahtjeva da podnese plan restrukturiranja¹² na osnovu prethodnih smjernica ili odluka Komisije, on treba da bude sveobuhvatan, detaljan i zasnovan na ujednačenom konceptu. Plan treba da navede kako će banka što kraćem vremenskom roku obnoviti svoju dugoročnu održivost bez državne pomoći¹³. Prijava o planu restrukturiranja treba da sadrži poređenje sa alternativnim opcijama, uključujući rasparčavanje banke ili preuzimanje od strane druge banke, kako bi Komisija mogla da procjeni¹⁴ tržišnu orijentisanost, jeftinija i manje distorzivna rješenja i da li su banke usklađene sa održavanjem finansijske stabilnosti. U slučaju da banka ne može da obnovi svoju održivost, plan restrukturiranja treba da navede kako se njena likvidacija može sprovesti na propisan način.
10. Plan restrukturiranja treba da identifikuje uzroke problema banke i njene sopstvene slabosti i da navede kako predložene mjere restrukturiranja rješavaju naslijeđene probleme banke.
11. Plan restrukturiranja treba da sadrži informacije o poslovnom modelu primaoca, posebno o njegovoj organizacionoj strukturi, finansiranju (pokazatelje održivosti njegove kratkoročne i dugoročne strukture finansiranja¹⁵), korporativnom upravljanju (pokazatelje sprečavanja sukoba interesa, kao i neophodnih promjena u upravljanju¹⁶), upravljanju rizicima (uključujući Sopštenje o umanjenoj imovini i razumno rezervisanje za očekivanu umanjenu imovinu), upravljanju imovinom i obavezama, prikupljanju novčanih tokova (koji bi trebalo da dostignu zadovoljavajuće nivoe bez državne pomoći), vanbilansnim obavezama (demonstriranje njihove održivosti i konsolidacije tamo gdje je banka izložena značajnom riziku¹⁷, zaduženosti, trenutnoj i budućoj adekvatnosti kapitala u skladu sa

---

¹⁰ U skladu sa Saopštenjem o bankarstvu, Saopštenjem o dokapitalizaciji i Saopštenjem o umanjenoj imovini, gdje se ograničena pomoć dodjeljuje bankama koje su u početku bile solvetne, države članice su dužne da Komisiji dostave pregled održivosti.

¹¹ Posebno, u skladu sa tačkom 40 Saopštenja o dokapitalizaciji i Prilogom 5 Saopštenja o umanjenoj imovini.

¹² Kao što je objašnjeno u tački 8 ovog Saopštenja, tamo gdje se odredbe iz Odjeljka 2 primjenjuju na plan restrukturiranja, načeloa tog Odjeljka se automatski primjenjuju na preispitivanja održivosti.

¹³ Primjer obrasca plana restrukturiranja se nalazi u Prilogu.

¹⁴ Ukoliko je potrebno, Komisija će zatražiti savet stranog konsultanta da ispita najavljene planove restrukturiranja kako bi procjenila održivost, raspodjelu tereta i minimiziranje narušavanja konkurencije. Takođe može zatražiti potvrde od nadzornika za različite elemente.

¹⁵ Vidjeti, na primjer, Odluku Komisije od 2. aprila 2008. u predmetu NN 1/08 Northern Rock (Sl 135, 3.6.2008, str. 21) i Odluku 2009/341/EZ u predmetu C 9/08 SachsenLB.

¹⁶ Vidjeti Odluku 2009/341/EZ u predmetu C 9/08 SachsenLB.

¹⁷ Osim u opravdanim okolnostima. Vidjeti Odluku Komisije od 21. oktobra 2008. u predmetu C 10/08 IKB, koja još nije objavljena.

važecim nadzornim propisima (na osnovu razumne procjene i adekvatnog rezervisanja) i strukturi podsticaja za naknade¹⁸ (prikaz kako ova struktura promovise dugoročnu profitabilnost primaoca).

12. Analiza održivosti treba da se sprovede za svaku poslovnu aktivnost i profitni centar, sa neophodnim obrazloženjem. Obnavljanje održivosti banke trebalo bi uglavnom da proizilazi iz internih mjera. Može se zasnivati i na spoljnim faktorima, kao što su promjene cijena i tražnje, na koje privredno društvo nema značajan uticaj, ali samo ako su tržišna očekivanja generalno prihvaćena. Restrukturiranje zahtjeva povlačenje iz aktivnosti koje strukturno donose gubitke na srednji rok.
13. Dugoročna održivost se postiže kada je banka u stanju da pokrije sve svoje troškove, uključujući amortizaciju i finansijske troškove, i da obezbijedi adekvatan povraćaj kapitala, uzimajući u obzir profil rizika banke. Restrukturirana banka treba da bude u stanju da se takmiči na tržištu kapitala na osnovu sopstvenih zasluga u skladu sa odgovarajućim regulatornim zahtjevima. Očekivani rezultati planiranog restrukturiranja treba da se prezentuju u okviru osnovnog scenarija i u okviru „stres“ scenarija (scenario u kojem se simulira kriza). U tom cilju, planovi restrukturiranja treba, između ostalog, da uzmu u obzir trenutno stanje i buduće izgleda finansijskih tržišta, održavajući osnovni scenario i najgori mogući scenario. Stres testiranje treba da razmotri niz scenarija, uključujući kombinaciju kriznih događaja i produženje globalne recesije. Pretpostavke treba uporediti sa odgovarajućim sektorskim indikatorima, kako bi se uzeli u obzir novi elementi trenutne krize na finansijskim tržištima. Plan treba da sadrži mjere za odgovor na moguće zahtjeve koji proizilaze iz stres testiranja. Testiranje stresa treba da se zasniva, u najvećoj mogućoj mjeri, na zajedničkim parametrima dogovorenim na nivou Unije (kao što je metodologija koju je razvio Komitet evropskih bankarskih supervizora) i, ako je primjenljivo, prilagođava specifičnim okolnostima svake zemlje i banke.
14. U trenutnoj krizi, vlade su dokapitalizovale banke pod uslovima koje prvenstveno razmatra finansijsku stabilnost, a ne prinosi koji bi bili prihvatljivi privatnom investitoru. Dugoročna održivost iz tog razloga zahtjeva da se svaka primljena državna pomoć vrati tokom vremena ako je to predviđeno, u vrijeme kada je pomoć dodijeljena, ili vrati u skladu sa normalnim tržišnim uslovima, čime se obezbijeduje da se svaka dodatna državna pomoć postepeno ukida. Pošto je Ugovor neutralan u pogledu vlasništva, pravila o državnoj pomoći primijenjuju se bez obzira na to da li je banka u privatnom ili javnom vlasništvu.
15. Iako period restrukturiranja treba da bude što kraći kako bi se brzo obnovila održivost, Komisija će uzeti u obzir okolnosti trenutne krize i zbog toga može dozvoliti da se određene strukturne mjere preduzmu tokom dužeg perioda nego što je to uobičajno, kako bi se izbjegla preopterećenost tržišta zbog hitne prodaje¹⁹. Međutim, restrukturiranje treba sprovesti što brže moguće i ne bi trebalo da traje duže od pet godina²⁰, kako bi obezbijedila efikasnost i omogućio vjerodostojan povratak održivosti restrukturirane banke.
16. Ako je tokom perioda restrukturiranja potrebna dodatna pomoć koja nije predviđena u prvobitnom obavještajnom planu restrukturiranja radi obnavljanja održivosti, ona će biti predmet posebnog ex-ante obavještenja i svaka takva dodatna pomoć biće uzeta u obzir u konačnoj odluci Komisije.

---

¹⁸ U skladu sa Preporukom Komisije 2009/384/EZ od 30. aprila 2009. godine o politikama nagrađivanja u sektoru finansijskih usluga (SL L 120, 15.5.2009, str. 22).

¹⁹ To podrazumijeva prodaju velikog broja imovine po trenutno niskim tržišnim cijenama, što bi moglo dovesti do daljeg pada cijena.

²⁰ Prakse Komisije je da usvoji period od dvije do tri godine za trajanje plana restrukturiranja.

Postizanje održivosti kroz prodaju banke

17. Prodaja nesolvetne banke drugoj finansijskoj instituciji može doprinijeti obnavljanju dugoročne održivosti i pomoći u obnavljanju povjerenja u tržište, ako je kupac održiv i sposoban da izvrši transfer sredstava nesolvetne banke. Prodaja takođe, može doprinijeti konsolidaciji finansijskog sektora. U tom cilju, kupac treba da pokaže da će integrisana struktura biti održiva. U slučaju prodaje, moraju se poštovati i zahtjevi održivosti, sopstvenog doprinosa i ograničenja narušavanja konkurencije.
18. Da bi se svim potencijalnim ponuđačima pružile jednake mogućnosti, treba obezbijediti transparentan, objektivan, bezuslovan i nediskriminatorni proces prodaje²¹.
19. Dodatno, bez obzira na sistem kontrole mergera koji može biti primjenljiv, i prepoznavajući da prodaja konkurenta banke u teškoćama kojoj je dodijeljena pomoć može pomoći u obnavljanju njene dugoročne održivosti i dovesti do povećane konsolidacije finansijskog sektora, takva prodaja ne bi trebalo da bude dozvoljena ako bi na prvi pogled dovela do značajnog narušavanja efikasne konkurencije, osim ako se poremećaji konkurencije ne riješe odgovarajućim mjerama koje prate pomoć.
20. Prodaja banke može takođe uključivati državnu pomoć za kupca i/ili za prodato poslovanje²². Ako se prodaja organizuje putem otvorenog i bezuslovnog konkurentskog tenderskog postupka i imovina se dodjeljuje najboljem ponuđaču, prodajna cijena se smatra tržišnom cjenom i prisustvo pomoći kupcu može se isključiti²³. U određenim slučajevima, negativna prodajna cijena (ili finansijska podrška za nadoknadu takve negativne cijene) može se smatrati da ne predstavlja državnu pomoć ako bi prodavac imao veće troškove u slučaju likvidacije²⁴. Komisija će u takvim okolnostima uzeti u obzir za obračun troškova likvidacije samo one obaveze koje bi preuzeo investitor u tržišnoj ekonomiji²⁵. Ovo isključuje obaveze koje proizilaze iz državne pomoći²⁶.
21. U slučajevima kada je malo vjerovatno da će banka biti u mogućnosti da obnovi svoju dugoročnu održivost, uvijek treba predvidjeti mogućnost uredne likvidacije ili aukcijske prodaje banke u problemima. Vlade bi trebalo da podstaknu izlazak neodrživih igrača sa tržišta, i istovremeno obezbijedi da se proces izlaska sprovede u odgovarajućem vremenskom okviru koji čuva finansijsku stabilnost. Saopštenje o bankarstvu predviđa postupak u okviru kojeg bi trebalo da se odvija takva uredna likvidacija²⁷. Sticanje „dobre“ imovine i obaveza banke u problemima moglo bi biti opcija za „solvetnu“ banku, jer bi to bio isplativ način za povećanje depozita i izgradnju odnosa sa pouzdanim zajmoprimcima. Štaviše, stvaranje samostalne „dobre“ banke od kombinacije „dobre“ imovine i

---

²¹ Vidjeti takođe tačku 20.

²² Videti na primjer Odluku 2009/341/EZ u predmetu C 9/08 SachsenLB.

²³ Odsustvo tenderske procedure samo po sebi ne znači da automatski postoji državna pomoć za kupca.

²⁴ To bi u suštini rezultiralo pomoći za prodatu ekonomsku aktivnost.

²⁵ Spojeni slučajevi C-278/92, C-279/92 i C-280/92 Hytasa [1994] ECR I-4103, stav 22.

²⁶ Vidjeti predmet C-334/99 Grodzitz Stahlwerke [2003], Recueil, str. I-1139, paragraf 134 i dalje. i Odluka Komisije 2008/719/EZ od 30. aprila 2008. o državnoj pomoći C 56/06 (ek NN 77/06), Bank Burgenland (UL L 239, 6.9.2008, str. 32).

²⁷ Vidjeti tačke 43 do 50 Saopštenja o bankarstvu. Da bi se omogućio uredan izlazak, pomoć za likvidaciju može se smatrati usklađenom, kada je na primjer potrebna za privremenu dokapitalizaciju prelazne banke ili strukture ili zadovoljavanje potraživanja određenih klasa povjerilaca ako je to opravdano razlozima finansijske stabilnosti. Za primjere takve pomoći i uslove pod kojima je utvrđena usklađenom, vidjeti Odluku Komisije od 1. oktobra 2008. u slučaju NN 41/2008 UK, Pomoć za spasavanje Bradford&Bingley (OJ C 290, 13.11.2008, str. 2) i Odluku Komisije od 5. novembra 2008. u slučaju NN 39/2008 DK, Pomoć za likvidaciju Roskilde banke (OJ C 12, 17.1.2009, str. 3).

obaveza postojeće banke takođe bi moglo biti prihvatljiv put ka održivosti, pod uslovom da ova nova struktura vjerovatno neće narušiti konkurenciju na nelojalan način.

3. SOPSTVENI DOPRINOS KORISNIKA (PODJELA TROŠKOVA)

22. Da bi se ograničilo narušavanje konkurencije i ublažio moralni hazard, pomoć treba da bude ograničena na neophodni minimum, a korisnik pomoći treba da obezbijedi adekvatan sopstveni doprinos troškovima restrukturiranja. Banka i njeni vlasnici kapitala treba da doprinesu restrukturiranju koliko god je to moguće iz sopstvenih sredstava. Ovo je neophodno kako bi se obezbijedilo da sanirane banke snose odgovarajuću odgovornost za posljedice svog prošlog ponašanja i da bi se stvorili odgovarajući podsticaji za njihovo buduće ponašanje.

Ograničavanje troškova restrukturiranja

23. Pomoć za restrukturiranje treba da bude ograničena na pokrivanje troškova neophodnih za obnavljanje održivosti. To znači da privrednom društvu ne treba da se obezbijeduju javna sredstva koja bi se mogla koristiti za finansiranje aktivnosti koje narušavaju tržište, a koje nisu povezane sa procesom restrukturiranja. Na primjer, sticanje akcija u drugim privrednim društvima ili nova ulaganja ne mogu se finansirati državnom pomoću, osim ako nisu neophodna za održivost preduzeća²⁸.

Ograničenje iznosa pomoći, značajan sopstveni doprinos

24. Da bi se iznos pomoći ograničio na neophodni minimum, banke bi prvo trebalo da koriste sopstvena sredstva za finansiranje restrukturiranja. To bi, na primjer, moglo da uključi prodaju imovine. Državna podrška treba da se dodjeli pod uslovom adekvatne podjele troškova²⁹. To znači da troškove restrukturiranja snosi ne samo država, već i oni koji su investirali u banku, apsorbujući gubitke raspoloživim kapitalom i plaćajući adekvatnu naknadu za državnu intervenciju³⁰. Međutim, Komisija smatra da nije prikladno postavljati pragove za ex ante podjelu troškova u kontekstu trenutne sistemske krize, s obzirom na ciljeve olakšavanja pristupa privatnom kapitalu i vraćanja normalnih tržišnih uslova.

25. Svako odstupanje od adekvatne ex ante podjele troškova, koje se iz razloga finansijske stabilnosti može obezbijediti tokom faze restrukturiranja, mora biti nadoknađeno dodatnim doprinosima u kasnijoj fazi restrukturiranja, na primjer u obliku klauzula o povraćaju sredstava i/ili detaljnijim restrukturiranjem koje uključuje dodatne mjere za ograničavanje narušavanja konkurencije³¹.

26. Banke bi trebalo da budu u mogućnosti da otkupe kapital, na primjer u obliku dividendi i kupona na preostali subordinirani dug, iz profita ostvarenih njihovim aktivnostima. Međutim, banke ne bi trebalo da koriste državnu pomoć za otkup sopstvenih sredstava (kapital i subordinirani dug) tamo gdje te aktivnosti ne generišu dovoljan profit. Zbog toga, u kontekstu restrukturiranja, odbitak gubitaka po nahođenju banaka primalaca (na primjer, oslobađanjem rezervi ili smanjenjem kapitala) kako bi se obezbijedila isplata dividendi i kupona na preostali subordinirani dug koji je u načelu neusklađen sa

---

²⁸ Vidjeti predmet T-17/03 Schmitz–Gotha [2006] ECR II-1139

²⁹ Kao što je već objašnjeno u prethodnim saopštenjima Komisije, a posebno u Saopštenju o umanjenoj imovini, vidjeti tačke 21 i dalje.

³⁰ Komisija je pružila detaljne smjernice o određivanju cijena državnih garancija, o dokapitalizaciji i o mjerama za pomoć umanjenoj imovini u Saopštenju o bankarstvu, Saopštenju o dokapitalizaciji i Saopštenju o umanjenoj imovini, respektivno. U mjeri u kojoj je ova cijena plaćena, akcionari banke smatraju da je njihov položaj oslabljen u finansijskom smislu.

³¹ Saopštenje o umanjenoj vrijednosti imovine, tačke 24 i 25. Vidjeti takođe odjeljak 4 ovog Saopštenja.

ciljem podjele troškova³². Ovo može biti potrebno ujednačiti na način obezbijedivanja kapaciteta banke za refinansiranje i podsticajima za izlazak³³. Da bi se podstaklo refinansiranje od strane banke primaoca, Komisija može pozitivno gledati na isplatu kupona na novoizdate hibridne instrumente kapitala koji moraju biti otplaćeni prije postojećeg subordiniranog duga. U svakom slučaju, bankama bi u načelu trebalo dozvoliti da otkupe sopstvene akcije tokom faze restrukturiranja.

27. Dodjela dodatne pomoći tokom perioda restrukturiranja trebalo bi da ostane moguća ako je opravdana sa stanovišta finansijske stabilnosti. Svaka druga pomoć trebalo bi da bude ograničena na minimum neophodan za obezbijedivanje održivosti.

4. OGRANIČAVANJE NARUŠAVANJA KONKURENCIJE I OBEZBIJEĐIVANJE KONKURENTNOSTI U BANKARSKOM SEKTORU

28. Državna pomoć može podržati finansijsku stabilnost u vremenima sistemske krize i pozitivan uticaj te vrste podrške može se produžiti, ali pomoć i dalje može izazvati narušavanje konkurencije na različite načine. Ako se banke takmiče na osnovu kvaliteta svojih proizvoda i usluga, one koje akumuliraju prekomjerni rizik i/ili se oslanjaju na neodržive poslovne modele na kraju će izgubiti tržišni udio i vjerovatno će izaći sa tržišta, dok će efikasniji konkurenti proširiti svoje poslovanje ili ući na relevantna tržišta. Državna pomoć održava prethodne poremećaje konkurencije uzrokovane prekomjernim preuzimanjem rizika i neodrživim poslovnim modelima vještačkim podržavanjem tržišne moći primaoca. Na ovaj način, ona može stvoriti moralni rizik za korisnike, ugrožavajući konkurentnost za one koji ne primaju pomoć da budu konkurentniji, investiraju i inoviraju. Konačno, državna pomoć može potkopati jedinstveno tržište nepravednim prebacivanjem djela troškova strukturnog prilagođavanja i pratećih društvenih i ekonomskih problema na druge države članice i istovremeno stvoriti prepreke za ulazak na tržište i dobijanje podsticaje za prekogranične aktivnosti.
29. Finansijska stabilnost ostaje glavni cilj podrške finansijskom sektoru u vremenima sistemske krize, ali očuvanje stabilnosti sistema u kratkom roku ne bi trebalo da šteti dugoročnim jednakim uslovima konkurencije između operatera i konkurentnosti tržišta. U tom smislu, mjere za ograničavanje narušavanja konkurencije nastalih državnom pomoću igraju važnu ulogu, posebno iz slijedećih razloga. Prvo, banke u Uniji su u veoma različitom stepenu pogođene krizom, a državna pomoć za spasavanje i restrukturiranje banaka u teškoćama može uticati na situaciju banaka koje su ostale zdrave, sa potencijalom da ima negativan uticaj na finansijsku stabilnost. U situaciji finansijske, ekonomske i budžetske krize, razlike između država članica u pogledu resursa dostupnih za državnu intervenciju postaju još izraženije i narušavaju jednake uslove konkurencije na jedinstvenom tržištu. Drugo, nacionalne mjere intervencije u trenutnoj ekonomskoj krizi će, po svojoj prirodi, biti usmjerene na nacionalna tržišta, stvarajući tako ozbiljan rizik da budu prevučene preko nacionalnih granica i podijeljene na jedinstvenom tržištu. Prisustvo korisnika pomoći na tržištu treba procijeniti kako bi se obezbijedila efikasna konkurencija i sprječilo akumuliranje tržišne moći, prepreke za ulazak i sprečavanje prekograničnih aktivnosti na štetu evropskih privrednih društava i potrošača. Treće, trenutna velika javna intervencija koja je neophodna za finansijsku stabilnost i moguća ograničenja uobičajene raspodjele troškova svakako će izazvati još veći moralni hazard, koji treba riješiti na

---

³² Vidjeti Odluku Komisije od 18. decembra 2008. u predmetu N 615/08 Bayern LB (OJ C 80, 3.4.2009, str. 4). Međutim, to ne sprečava banku da vrši isplate kupona kada je na to zakonski obavezna.

³³ Vidjeti tačku 31 Saopštenja o umanjenoj imovini i nijansirani pristup ograničenjima dividendi u tačkama 33, 34 i 45 Saopštenja o dokapitalizaciji, koje pokazuju da, iako privremena zabrana isplate dividendi ili isplata kupona može zadržati kapital unutar banke, povećavajući kapitalni bafer i time poboljšavajući solventnost banke, takva zabrana može takođe, ometati pristup banke privatnim izvorima finansiranja ili barem povećati troškove novog budućeg finansiranja.

primjeren način kako bi se spriječila pojava štetnih podsticaja i prekomjernog rizičnog ponašanja u budućnosti i kako bi se postavili temelji za povratak normalnim tržišnim uslovima bez državne pomoći.

Sprovođenje efikasnih i srazmjernih mjera za ograničavanje narušavanja konkurencije

30. Mjere za ograničavanje narušavanja konkurencije trebalo bi da budu posebno osmišljene da otklone poremećaje utvrđene na tržištima na kojima banka primaoc posluje nakon oporavka od restrukturiranja, a istovremeno da budu u skladu sa opštim politikama i načelama. Prilikom procjene potrebe za takvim mjerama, Komisija će poći od veličine, obima i djelokruga aktivnosti koje bi predmetna banka imala nakon sprovođenja vjerodostojnog plana restrukturiranja, kako je navedeno u Odjeljku 2. Narušavanje konkurencije, može se otkloniti mjerama koje se odnose na obaveze i/ili imovinu, u zavisnosti od prirode poremećaja³⁴. Priroda i oblik takvih mjera zavisice od dva kriterijuma: prvo, iznosa pomoći i uslova pod kojima se ona dodijeljuje, i drugo, karakterističnost tržišta ili tržišta na kojima banka primalac posluje.
31. Što se tiče prvog kriterijuma, mjere za ograničavanje prekršaja značajno će se razlikovati u zavisnosti od iznosa pomoći, kao i od stepena podjele troškova i nivoa cijena. U ovom kontekstu, iznos državne pomoći biće procijenjen u apsolutnom iznosu (iznos primljenog kapitala, element pomoći u garancijama i u mjerama za ublažavanje umanjene imovine) i u odnosu na rizično ponderisanu aktivu banke. Komisija će ispitati ukupan iznos pomoći dodijeljene primaocu, uključujući svaku vrstu pomoći za spasavanje. U istom duhu, Komisija će uzeti u obzir obim sopstvenog doprinosa i podjele troškova primaoca tokom perioda restrukturiranja. U načelu, sa većim stepenom podjele troškova i sopstvenim doprinosom, negativni efekti moralnog hazarda su manji. Te potreba za dodatnim mjerama je iz tog razloga i smanjena³⁵.
32. Što se tiče drugog kriterijuma, Komisija će analizirati moguće efekte pomoći na tržišta na kojima banka korisnik posluje nakon restrukturiranja. Prvo razmatranje biće veličina i relativni značaj banke na njenom tržištu ili tržištima nakon što se postigne održivost. Ako restrukturirana banka ima ograničeno preostalo prisustvo na tržištu, manje je vjerovatno da će biti potrebna dodatna ograničenja u obliku obaveza reinvestiranja ili ograničenja ponašanja. Da bi se obezbijedilo održavanje efikasne konkurencije, dizajn mjera će biti prilagođen karakteristikama tržišta³⁶. U nekim oblastima, reinvestiranje može imati negativne posljedice i možda neće biti neophodno za postizanje željenih rezultata, a u takvim slučajevima, ograničavanje organskog rasta može biti poželjnije od reinvestiranja. U nekim drugim oblastima, posebno onima koje uključuju nacionalna tržišta sa visokim preprekama za ulazak, reinvestiranje može biti neophodno kako bi se omogućio konkurentima da uđu ili se prošire. Mjere za ograničavanje narušavanja konkurencije ne bi trebalo da štete izgledima banke za obnavljanje održivosti.
33. Konačno, Komisija će obratiti pažnju na rizik da mjere restrukturiranja potkopaju unutrašnje tržište i podržace mjere koje doprinose održavanju otvorenih i konkurentnih nacionalnih tržišta. Tamo gde se pomoć dodjeljuje radi održavanja finansijske stabilnosti i kreditiranja realne ekonomije u državi članici koja dodijeljuje pomoć, takva pomoć može se smatrati značajnim dodatnim pozitivnim efektima ako je takođe povezana sa poštovanjem poznatih ciljeva kreditiranja od strane banke korisnika u drugim državama članicama. Ovo će posebno biti slučaj kada su ciljevi kreditiranja značajni u poređenju sa

---

³⁴ Vidjeti tačku 21.

³⁵ Komisija je prihvatila pomoć koja proističe iz načela utvrđenih u Saopštenju o bankarstvu, Saopštenju o dokapitalizaciji i Saopštenju o umanjenoj imovini, ali dodatno narušavanje konkurencije koje proizilazi iz takve vrste pomoći zahtjevaće nove strukturne ili bihevioralne zaštitne mjere; Vidjeti tačku 58 Saopštenja o bankarstvu.

³⁶ Posebno će se uzeti u obzir nivoi koncentracije, ograničenja kapaciteta, nivo profitabilnosti, prepreke za ulazak i širenje.

vjerovatnom situacijom kada je suprotno; gdje se postizanje ciljeva adekvatno prati (npr. kroz saradnju između nadzornih organa države članice domaćina i matične države članice); gdje bankarskim sistemom države članice domaćina dominiraju banke sa sjedištem u inostranstvu, a gore pomenute obaveze kreditiranja su koordinisane na nivou Zajednice (npr. u okviru pregovora o podršci likvidnosti).

Određivanje odgovarajuće cijene državne pomoći

34. Adekvatna naknada za državnu intervenciju je generalno jedan od najprikladnijih načina za ograničavanje narušavanja konkurencije, jer ograničava iznos dodjele pomoći. Tamo gdje je, iz razloga finansijske stabilnosti, stopa učešća postavljena na nivo znatno niže od tržišne cijene, je neophodno obezbijediti da se uslovi za finansijsku podršku preispitaju u planu restrukturiranja³⁷ kako bi se smanjio deformišući efekat subvencije.

Strukturne mjere — prodaja i smanjenje poslovnih aktivnosti

35. Na osnovu procjene u skladu sa kriterijumima ovog odjeljka, banke koje koriste državnu pomoć mogu biti obavezne da prodaju podružnice ili filijale, portfolije clijenata ili poslovne jedinice, ili da preuzmu druge takve mjere³⁸, uključujući i na lokalnom maloprodajnom tržištu korisnika pomoći. Da bi se povećala konkurencija i doprinelo unutrašnjem tržištu, takve mjere treba da podstaknu ulazak konkurenata i prekogranične aktivnosti³⁹. U skladu sa zahtevima za obnavljanje održivosti, Komisija će pozdraviti takve strukturne mjere ako se preuzmu bez diskriminacije između privrednih društava u različitim državama članicama, čime će se doprinijeti očuvanju unutrašnjeg tržišta finansijskih usluga.

36. Takođe može biti potrebno ograničiti širenje poslovanja banke u određenim ekonomskim ili geografskim oblastima, na primjer putem korektivnih mjera zasnovanih na tržištu, kao što su specifični kapitalni zahtjevi, tamo gdje je konkurencija na tržištu oslabljena direktnim ograničenjima širenja poslovanja ili ograničenjima usmjerenim na smanjenje moralnog hazarda. Istovremeno, Komisija će obratiti posebnu pažnju na potrebu da se izbjegne povlačenje sredstava banaka i fragmentacija jedinstvenog tržišta.

37. Ako se čini objektivno teškim pronaći kupca za podružnice ili druge aktivnosti ili imovinu, Komisija će produžiti period primjene ovih mjera ako se obezbijedi obavezujući raspored za smanjenje poslovnih aktivnosti (uključujući razdvajanje poslovnih linija). Međutim, period primjene ovih mjera ne bi trebalo da bude duži od pet godina.

38. Prilikom procjene obima strukturnih mjera za korekciju narušavanja konkurencije u predmetnim slučajevima i uzimajući u obzir načelo jednakog tretmana, Komisija će uzeti u obzir mjere preduzete istovremeno u slučajevima koji se odnose na ista tržišta ili tržišne segmente.

Izbjegavanje korišćenja državne pomoći za finansiranje antikongkurentskog ponašanja

39. Državna pomoć ne bi trebalo da se koristi na štetu konkurenata koji ne dobijaju sličnu podršku iz javnih sredstava⁴⁰.

---

³⁷ Na primjer, podsticanjem rane isplate državne pomoći.

³⁸ Vidjeti, na primjer, Odluku Komisije od 21. oktobra 2008. u predmetu C 10/08 IKB, koja još nije objavljena, i Odluku Komisije od 7. maja 2009. u predmetu br. 244/09 Uplata kapitala u Commerzbank, (OJ C 147, 27.6.2009, str. 4).

³⁹ Važno je napomenuti da smanjenja bilansa stanja uslijed otpisa imovine, koja su djelimično nadoknađena državnom pomoću, ne smanjuju stvarno tržišno prisustvo banke i zbog toga se ne mogu uzeti u obzir prilikom procjene potrebe za strukturnim mjerama.

⁴⁰ Vidjeti na primer Odluku Komisije od 19. novembra 2008. u slučajevima NN 49/08, NN 50/08 i NN 45/08 Garancija za Dexia (još nije objavljena), stav 73 Odluke Komisije od 19. novembra 2008. u slučaju N 574/08 Garancije za Fortis

40. U skladu sa uslovima iz tačke 41, banke ne bi trebalo da koriste državnu pomoć za sticanje konkurentskih kompanija⁴¹. Ovaj uslov treba da važi najmanje tri godine i može da se nastavi do kraja perioda restrukturiranja u zavisnosti od obima i iznosa trajanja pomoći.
41. U određenim okolnostima i nakon prijave, Komisija može odobriti akvizicije kada su dio procesa konsolidacije koje su neophodne za obnavljanje finansijske stabilnosti ili za obezbjeđivanje efikasne konkurencije. Proces akvizicije treba da poštuje načela jednakih mogućnosti za sva potencijalna privredna društva koja preuzimaju akviziciju, a njen ishod treba da obezbijedi uslove efikasne konkurencije na svim relevantnim tržištima.
42. U slučajevima kada nije prikladno nametnuti prodaju i/ili zabranu akvizicije, Komisija može prihvatiti da država članica uvede mehanizam za povraćaj sredstava, na primjer naplaćivanjem naknade primaocima pomoći. Ovo bi omogućilo banci da vrati dio pomoći kada se njena održivost ponovo uspostavi.
43. U slučajevima kada banke koje primaju državnu pomoć moraju da ispune određene zahtjeve u vezi sa kreditiranjem realne ekonomije, krediti koje pružaju moraju biti odobreni pod tržišnim uslovima⁴².
44. Državna pomoć ne može se koristiti za ponudu uslova (na primjer, kamatnih stopa ili garancija) koje ne bi ponudili konkurenti koji ne primaju državnu pomoć. Međutim, u slučajevima kada ne bi bilo prikladno ograničiti cijene primaoca, na primjer kada bi to dovelo do sužavanja efikasne konkurencije, države članice treba da ponude druga, prikladnija sredstva za obezbjeđivanje efikasne konkurencije, kao što su mjere za podsticanje ulaska na tržište. U istom duhu, banke ne treba da ističu državnu pomoć kao konkurentsku prednost prilikom marketinga svojih finansijskih ponuda⁴³. Ova ograničenja treba da se održavaju, u zavisnosti od obima, iznosa i trajanja pomoći, u periodu između tri godine i cjelog perioda restrukturiranja. Ona takođe treba da služi kao jasni podsticaj za bržu otplatu državnog duga.
45. Komisija će takođe ispitati stepen otvorenosti tržišta i kapacitet sektora da se nosi sa bankrotom banaka. U svojoj cjelokupnoj procjeni, Komisija može razmotriti obaveze primalaca ili države članice da usvoji mjere⁴⁴ koje bi promovisale zdravija i konkurentnija tržišta, na primjer podsticanjem ulaska i izlaska sa tržišta. U odgovarajućim okolnostima, ove inicijative bi mogle da prate druge strukturne ili biheioralne mjere koje bi se normalno zahtjevale od primalaca. Komisija može pozitivno posmatrati kao promociju zdravijih i konkurentnijih tržišta, obaveze država članica da uspostave mehanizme za rješavanje bankarskih teškoća u početnoj fazi.

Bank (OJ C 38, 17.2.2009, str. 2), stav 58 i Odluku Komisije od 3. decembra 2008. u slučajevima NN 42/08, NN 46/08 i NN 53/A/08 Pomoć za restrukturiranje Fortis Bank i Fortis Bank Luxemburg (OJ C 80, 3.4.2009, str. 7), stav 94. Na primjer, u određenim okolnostima banci može biti zabranjeno da ponudi malim deponentima najviše kamatne stope na tržištu.

⁴¹ Podsjetnik da se troškovi restrukturiranja moraju biti ograničeni na minimum neophodan za obnavljanje održivosti. Vidjeti tačku 23.

⁴² Krediti odobreni pod uslovima koji nisu tržišni mogu predstavljati državnu pomoć i može ih odobriti Komisija, nakon prijavljivanja, ako su usklađeni sa zajedničkim tržištem, na primjer u skladu sa Saopštenjem Komisije pod nazivom „Privremeni okvir Unije za mjere državne pomoći za podršku pristupu finansiranju u trenutnoj finansijskoj i ekonomskoj krizi“, JL C 83, 7.4.2009, str. 1.

⁴³ Odluka Komisije od 12. novembra 2008. u predmetu N 528/08 ING (JV C 328, 23.12.2008, str. 10), stav 35.

⁴⁴ Vidjeti, na primjer, Odluku Komisije 2005/418/EZ od 7. jula 2004. o mjerama pomoći koje je Francuska sprovela za Alstom (SL L 150, 10.6.2005, str. 24), stav 204.

5. PRAĆENJE I PROCEDURALNI PROBLEMI

46. Komisija će zahtjevati redovne detaljne izvještaje kako bi provjerila ispravnu primjenu plana restrukturiranja. Prvi izveštaj će morati biti dostavljen Komisiji najkasnije šest mjeseci nakon odobravanja plana restrukturiranja.
47. Nakon što bude obaviještena o planu restrukturiranja, Komisija mora da procjeni vjerovatnoću obnove dugoročne održivosti i adekvatno ograničavanje narušavanja konkurencije. Ako postoje ozbiljne sumnje u pogledu usklađenosti plana restrukturiranja sa relevantnim zahtjevima, Komisija je dužna da pokrene formalni ispitni postupak, dajući trećim licima priliku da dostave svoje komentare o mjeri, čime se obezbijeduje transparentan i koherentan pristup, uz poštovanje pravila povjerljivosti koja se primenjuju na postupke državne pomoći⁴⁵.
48. Međutim, Komisija ne bi trebalo da pokreće formalin ispitni postupak kada je plan restrukturiranja kompletan i kada Komisija nema sumnje u pogledu usklađenosti predloženih mjera u smislu člana 4 stav 4 Regulative Savjeta (EZ) br. 659/1999 od 22. marta 1999. godine, kojom se utvrđuju detaljna pravila za primjenu člana 93 Ugovora o EZ⁴⁶. To bi posebno mogao biti slučaj kada je država članica obavijestila Komisiju o pomoći uz koju je priložen plan restrukturiranja koji ispunjava sve uslove navedene u ovom Saopštenju, a cilj je da se državi članici pruži pravna sigurnost u pogledu neophodnih narednih koraka. U takvim slučajevima, Komisija može da donese konačnu odluku kojom se pomoć za spasavanje i plan restrukturiranja proglašavaju usklađenom u skladu sa članom 87(3)(b) Ugovora.

6. PRIVREMENI OKVIR KOMUNIKACIJE

49. Ovo Saopštenje je opravdano trenutnom izuzetnom krizom finansijskog sektora i zbog toga bi trebalo da se primenjuje samo u ograničenom periodu. Za procjenu pomoći za restrukturiranje koja je Komisiji prijavljena do 31. decembra 2010. godine, Komisija će primenjivati ovo Saopštenje. Što se tiče pomoći koja nije prijavljena, primenjivaće se Saopštenje Komisije o određivanju primenljivih pravila za procjenu nezakonite državne pomoći⁴⁷. Komisija će zbog toga primenjivati ovo Saopštenje prilikom procjene usklađenosti neprijavljene pomoć koje su dodijeljene do 31. decembra 2010. godine.
50. Uzimajući u obzir činjenicu da se ovo Saopštenje zasniva na članu 87(3)(b) Ugovora, Komisija može preispitati njegov sadržaj i trajanje u zavisnosti od načina razvoja tržišnih uslova, stečena iskustva u rješavanju slučajeva i istih interesa za održavanje finansijske stabilnosti.

---

⁴⁵ Saopštenje Komisije C (2003) 4582 od 1. decembra 2003. o profesionalnoj tajni u odlukama o državnoj pomoći (JV C 297, 9.12.2003, str. 6).

⁴⁶ SL L 83, 27.3.1999, str. 1.

⁴⁷SL C 119, 22.5.2002, str. 22.

PRILOG

Model plana restrukturiranja Preporučeni sadržaj plana restrukturiranja

1. Informacije o finansijskoj instituciji (opis njene structure i itd.)¹

(Napomena: Prethodno dostavljeni podaci mogu se umnožiti, ali moraju biti uključeni u ovaj dokument i ažurirani gdje je to potrebno)

2. Opis tržišta i akcije na tržištu

2.1. Opis glavnih relevantnih tržišta proizvoda (napraviti razliku između: maloprodajnog tržišta, veleprodajnog tržišta, tržišta kapitala itd.)

2.2. Izračunavanje tržišnih akcija (npr. nacionalnih i evropskih, u zavisnosti od geografskog obima relevantnih tržišta)

3. Analiza razloga zašto je kompanija u teškoćama (unutrašnji faktori)

4. Opis državne intervencije i procjena državne pomoći

4.1. Informacije o tome da li su finansijska institucija ili njene podružnice prethodno primile pomoć za spasavanje ili restrukturiranje

4.2. Informacije o obliku i iznosu državne podrške ili finansijskih prednosti povezanih sa podrškom. Informacije trebaju da sadrže detalje o cjelokupnoj primljenoj državnoj pomoći tokom perioda restrukturiranja kao individualna pomoć ili u okviru šeme

(Napomena: sva pomoć mora biti opravdana u okviru plana restrukturiranja kako je navedeno u nastavku)

4.3. Procjena državne podrške prema pravilima o državnoj pomoći i kvantifikacija iznosa pomoći

5. Obnavljanje održivosti

5.1. Prezentacija različitih tržišnih hipoteza

5.1.1. Početna situacija na glavnim tržištima proizvoda

5.1.2. Očekivani razvoj tržišta na glavnim tržištima proizvod

5.2. Prezentacija scenarija bez mjere

5.2.1. Potrebne izmjene početnog poslovnog plana

5.2.2. Prošla, sadašnja i buduća adekvatnost kapitala (prvi nivo, drugi nivo)

5.3. Prezentacija predložene buduće strategije za finansijsku instituciju i kako će to dovesti do održivosti

5.3.1. Početna pozicija i opšti okvir

5.3.2. Pojedinačni okviri po poslovnim tokovima finansijske institucije

---

¹ Informacije potrebne za procjenu održivosti mogu da uključuju interne podatke i izvještaje banke, kao i izvještaje koje su pripremili/za organe država članica, uključujući regulatore.

- 5.3.3. Prilagođavanja promjenama u regulatornom okruženju (poboljšano upravljanje rizicima, povećani kapitalni baferi, itd.)
- 5.3.4. Potvrda potpunog objavljivanja umanjene imovine
- 5.3.5. Ako je prikladno, promjena vlasničke structure
- 5.4. Opis i pregled različitih mjera planiranih za obnavljanje održivosti, njihovi troškovi i njihov uticaj na dobit i gubitak/bilans stanja
  - 5.4.1. Mjere na grupnom nivou
  - 5.4.2. Mjere po poslovnom toku
  - 5.4.3. Uticaj svake mjere na dobit i gubitak/bilans stanja
- 5.5. Opis efekta različitih mjera za ograničavanje narušavanja konkurencije (vidjeti tačku 7) u smislu njihovih troškova i njihovog uticaja na dobit i gubitak/bilans stanja
  - 5.5.1. Mjere na grupnom nivou
  - 5.5.2. Mjere u poslovnim oblastima
  - 5.5.3. Uticaj svake mere na dobit i gubitak/bilans stanja
- 5.6. Poređenje sa alternativnim opcijama i kratka uporedna evaluacija ekonomskih i društvenih efekata na regionalnom, nacionalnom i nivou Unije (specifikacija je potrebna uglavnom u slučajevima kada banka ne može da ispuni zahtjeve finansijskog nadzora u odsustvu pomoći)
  - 5.6.1. Alternativne opcije: uredna likvidacija, podjela ili preuzimanje od strane druge banke sa efektima rezultata
  - 5.6.2. Opšte ekonomski uticaji
- 5.7. Vremenski raspored za sprovođenje različitih mjera i rok za sprovođenje plana restrukturiranja u cjelosti (navedite probleme u povjerljivosti)
- 5.8. Opis plana za povraćaj državne pomoći
  - 5.8.1. Osnovne pretpostavke za plan izlaska
  - 5.8.2. Opis državnih podsticaja za povraćaj
  - 5.8.3. Planiranje izlaska ili povraćaja pomoći do potpunog povraćaja/izlaska
- 5.9. Bilansi stanja za posljednje tri i narednih pet godina, uključujući ključne finansijske koeficijente i analizu osjetljivosti na osnovu najboljeg/najgoreg mogućeg scenarija
  - 5.9.1. Osnovni scenario
    - 5.9.1.1. Račun dobitka i gubitka/bilans stanja na grupnom nivou
    - 5.9.1.2. Ključni finansijski koeficijenti na grupnom nivou (RAROC (prilagođen prema riziku prinosa na kapital) kao referentna vrijednost za interne kriterijume profitabilnosti ponderisane rizikom, CIR (koeficijent troškova i prihoda), ROE (prinos na kapital), itd.)
    - 5.9.1.3. Bilans uspjeha/bilans stanja poslovne jedinice
    - 5.9.1.4. Ključni finansijski pokazatelji poslovne jedinice (RAROC (prilagođen prema riziku prinosa na kapital) kao referentna vrijednost za interne kriterijume za profitabilnost ponderisan rizikom, CIR (koeficijent troškova i prihoda), ROE (prinos na kapital), itd.)

5.9.2. Najbolji mogući scenario

5.9.2.1. Osnovne pretpostavke

5.9.2.2. Bilans uspjeha/bilans stanja na grupnom nivou

5.9.2.3. Ključni finansijski pokazatelji na grupnom nivou (RAROC (prilagođen prema riziku prinosa na kapital) kao referentna vrijednost za interne kriterijume profitabilnosti ponderisane rizikom, CIR (koeficijent troškova i prihoda), ROE (prinos na kapital) itd.

5.9.2.4. Najgori mogući scenario — ako su nacionalni nadzorni organi sproveli i/ili odobrili stres test, treba priložiti metodologije, parametre i rezultate ovog testa²

5.9.2.5. Osnovne pretpostavke

5.9.2.6. Bilans stanja/račun dobiti i gubitka na grupnom nivou

5.9.2.7. Ključni finansijski pokazatelji na nivou grupe (prilagođen prema riziku prinosa na kapital) kao referentna vrijednost za interne kriterijume profitabilnosti ponderisane rizikom, CIR (koeficijent troškova i prihoda), ROE (prinos na kapital), itd.)

6. Podjela troškova — doprinos restrukturiranju od strane same finansijske institucije i drugih akcionara (računovodstvena i ekonomska vrijednost akcija)

6.1. Ograničavanje troškova restrukturiranja na ono što je neophodno za obnavljanje održivosti

6.2. Ograničavanje iznosa pomoći (uključujući informacije o svim odredbama koje ograničavaju dividende i isplate kamata na subordinirani dug)

6.3. Obezbijeđivanje značajnog sopstvenog doprinosa (uključujući informacije o iznosu doprinosa akcionara ili subordiniranih povjerilaca)

7. Mjere za ograničavanje narušavanja konkurencije

7.1. Obrazloženje obima mjera s aspekta na veličinu i efekat državne pomoći

7.2. Strukturne mjere, uključujući predlog o vremenskom okviru i prekretnicama za prodaju imovine ili podružnica/filijala ili druge mjere

7.3. Obaveze u vezi sa ponašanjem, uključujući uzdržavanje od masovnog marketinga koji poziva na državnu pomoć kao prednost u konkurentskom smislu.

8. Praćenje (moguće imenovanje nezavisnog nadzornika)

---

² Stres testovi treba da se zasnivaju, u najvećoj mogućoj mjeri, na zajedničkim parametrima dogovorenim na nivou Zajednice (kao što je metodologija koju je razvio Komitet evropskih bankarskih supervizora) i, gdje je to potrebno, prilagođeni specifičnim okolnostima svake zemlje i banke. Po potrebi, mogla bi se razmotriti mogućnost obrnutog stres testa ili slično.